

मंत्रालयीन कार्यालयातील दूरध्वनी नियमावली.

महाराष्ट्र शासन
सामान्य प्रशासन विभाग,
शासन निर्णय क्र.टिईएल-१०२४/प्र.क्र.५३/२०२४/(निवास-१)
मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२
दिनांक: २९ जानेवारी, २०२५

संदर्भ:- १) सामान्य प्रशासन विभाग क्र. टिईएल-१०.००/प्र.क्र.३६/२०००/२२, दि.२७ सप्टेंबर, २०००.
२) सामान्य प्रशासन विभाग क्र.टिईएल-११.०३/प्र.क्र.४०/२०२३/२२, दि.२३ जुलै, २००३.

प्रस्तावना:-

सामान्य प्रशासन विभाग क्र. टिईएल-१०.००/प्र.क्र.३६/२०००/२२, दि.२७ सप्टेंबर, २००० अन्वये मंत्रालयातील कार्यालयीन व निवासी दूरध्वनी वापरण्याबाबतचे नियम तयार करण्यात आलेले आहे. सदर दूरध्वनी नियमावलीला सध्या जवळपास २५ वर्षांचा अवधी झालेला आहे. मा. मुख्यमंत्री/ मा.उपमुख्यमंत्री /मा. मंत्री कार्यालयात वाढलेला कामाचा व्याप, मा. मुख्यमंत्री/ मा.उपमुख्यमंत्री महोदयांच्या कार्यालयाला नविन तयार करण्यात आलेले संलग्नित कार्यालय, दूरध्वनी क्षेत्रात आलेले नविन अद्ययावत तंत्रज्ञान यामुळे दि. २७ सप्टेंबर, २००० च्या दूरध्वनी शासन नियमावली मध्ये आवश्यक असे बदल करून नविन दूरध्वनी नियमावली तयार करण्याबाबतचा प्रस्ताव शासनाच्या विचाराधीन होता. त्यानुषंगाने आता शासनाने संदर्भाधीन शासन निर्णय अधिक्रमीत करून सुधारीत नियमावली पुढीलप्रमाणे निर्गमित करण्याचा निर्णय घेतला आहे:-

शासन निर्णय:-

१. दूरध्वनींची अनुज्ञेयता

अ) मा.मुख्यमंत्री/मा.उपमुख्यमंत्री/ मा.मंत्री /मा. राज्यमंत्री महोदयांच्या कार्यालयाला व शासकीय निवासस्थानी पुढीलप्रमाणे दूरध्वनी अनुज्ञेय आहेत.

अ.क्र.	कार्यालय	तरतूद
१.	मा.मुख्यमंत्री/मा. उपमुख्यमंत्री महोदयांचे कार्यालय	०४ दूरध्वनी लाईन
२.	मा.मुख्यमंत्री/मा. उपमुख्यमंत्री महोदयांचे शासकीय निवासस्थान	०४ दूरध्वनी लाईन
३.	मा.मंत्री/ मा. राज्यमंत्री महोदयांचे कार्यालय	०२ दूरध्वनी लाईन
४.	मा.मंत्री/ मा. राज्यमंत्री महोदयांचे शासकीय निवासस्थान	०२ दूरध्वनी लाईन
५.	मा. मंत्री/ मा. राज्यमंत्री महोदयांचे मतदारसंघात मागणीनुसार कार्यालयात अगर निवासस्थानी	०१ दूरध्वनी लाईन
६.	मा. मंत्री/ मा. राज्यमंत्री महोदयांचे विधानभवनातील कार्यालय	०१ दूरध्वनी लाईन
७.	मा. मंत्री/ मा. राज्यमंत्री महोदयांच्या खाजगी सचिवांच्या निवासस्थानी	०१ दूरध्वनी लाईन
८.	मा.मुख्य सचिव कार्यालय	०४ दूरध्वनी लाईन
९.	मा. मुख्य सचिव महोदयांचे शासकीय निवासस्थान	०१ दूरध्वनी लाईन
१०.	सामान्य प्रशासन विभागाचे सचिव कार्यालय	०२ दूरध्वनी लाईन

ब. मंत्रालयीन विभागातील उपसचिव व त्यावरील दर्जाच्या अधिका-यांकरीता शासकीय व निवासी दूरध्वनी अनुज्ञेय राहतील. मंत्रालयीन विभागातील उपसचिव व त्यावरील दर्जाच्या अधिका-यांकरीता दूरध्वनी लाईन व दूरध्वनी संच देणे व दूरध्वनी तक्रारींचे निराकरण करणे याची जबाबदारी संबंधीत विभागाची राहिल.

क. मा.मुख्यमंत्री/मा.उपमुख्यमंत्री/मा.मंत्री/ मा. राज्यमंत्री महोदयांच्या कार्यालयाला संलग्नित असलेल्या मंत्रालयीन कार्यालयाला आवश्यकतेनुसार दूरध्वनी लाईन पुरविल्या जातील.

२. अ) मंत्रालयीन विभाग वगळता इतर शासकीय कार्यालयांत मुख्य सचिव, अपर मुख्य सचिव, प्रधान सचिव, सचिव, सह सचिव व उप सचिव या पदांच्या समकक्ष अधिका-यांना निवासी दूरध्वनी अनुज्ञेय राहिल.

ब) उप सचिव पदाच्या खालील दर्जाच्या कोणत्याही अधिका-यांना निवासी दूरध्वनी देण्यात येऊ नये. तथापि अत्यावश्यक सेवेतील अधिका-यांना उदा — पोलीस, डॉक्टर इ. अपवाद म्हणून निवासी दूरध्वनी दिले असल्यास ते राहू द्यावेत. नव्याने प्रत्येक प्रकरण तपासून निर्णय घेण्यात यावा.

क) प्रादेशिक विभाग प्रमुख जरी उप सचिवांपेक्षा कमी दर्जाचा अधिकारी असला तरी त्यास “प्रादेशिक विभाग प्रमुख” या नात्याने दूरध्वनी मंजूर करण्यात यावा. परंतु असा अधिकारी किमान वर्ग १ चा असावा.

ड) विभाग प्रमुख कार्यालयाच्या बाबतीत फक्त विभाग प्रमुखांना जिल्ह्यांमध्ये जिल्हा अधिकारी, मुख्य कार्यकारी अधिकारी, पोलीस अधिक्षक, अतिरिक्त जिल्हा दंडाधिकारी, विभागीय दंडाधिकारी आणि गृहविभाग पोलीस उप अधिक्षक यांनाच फक्त एस. टी. डी. सुविधा असलेले दूरध्वनी कार्यालयात व निवासस्थानी असतील.

इ) विविध समित्या / महामंडळे यांचे अध्यक्ष/सभापती इ.ना दूरध्वनी देण्याबाबतचा निर्णय आवश्यकतेनुसार वेळोवेळी घेण्यात यावा. या पदांना मंत्री/राज्यमंत्री पदाचा दर्जा देण्यात येत असल्यामुळे त्यांचेकडे मंत्रीमहोदयां प्रमाणे कर्मचारीवृंद नियुक्त करण्यात येतो. त्यांच्याकडे नियुक्त केलेल्या खाजगी सचिवांच्या निवासी दूरध्वनीची मागणी करण्यात येते. सदर समित्या /मंडळे विशिष्ट कालावधीसाठी नेमण्यात येत असल्यामुळे व त्यांचे कामाचे स्वरूपही मंत्रीमहोदयांसारखे नसल्यामुळे त्यांच्या खाजगी सचिवांच्या निवासस्थानी दूरध्वनी मंजूर करण्यात येऊ नये

३. दूरध्वनी संच संख्या

अ. मा.मुख्यमंत्री/मा.उपमुख्यमंत्री/ मा.मंत्री / मा. राज्यमंत्री महोदयांच्या कार्यालयाला व शासकीय निवासस्थानी पुढीलप्रमाणे महत्तम दूरध्वनी संच अनुज्ञेय आहेत.

अ.क्र.	कार्यालय	तरतूद
०१.	मा.मुख्यमंत्री महोदयांचे कार्यालय	७०
०२.	मा.मुख्यमंत्री महोदयांचे शासकीय निवासस्थान	४०
०३.	मा.उपमुख्यमंत्री महोदयांचे कार्यालय	४०
०४.	मा. उपमुख्यमंत्री महोदयांचे शासकीय निवासस्थान	३०
०५.	मा. मंत्री/ मा.राज्यमंत्री महोदयांचे कार्यालय	१५
०६.	मा. मंत्री/ मा.राज्यमंत्री महोदयांचे शासकीय निवासस्थान	१२
०७.	मा.मुख्य सचिव कार्यालय	२२
०८.	मा. मुख्य सचिव महोदयांचे शासकीय निवासस्थान	०७
०९.	सामान्य प्रशासन विभागाचे सचिव कार्यालय	०५

ब. मा.मुख्यमंत्री/मा.उपमुख्यमंत्री/मा.मंत्री/ मा. राज्यमंत्री महोदयांच्या कार्यालयाला संलग्नित असलेल्या मंत्रालयीन कार्यालयाला आवश्यकतेनुसार दूरध्वनी संच पुरविल्या जातील. मा.मंत्री कार्यालयाला व शासकीय निवासस्थानी आवश्यक दूरध्वनी संचासाठी नमुना-१ नुसार विभागाकडे मागणी करावी.

क. मा. मंत्री/ मा. राज्यमंत्री महोदयांना त्यांच्या कार्यकाळात मंत्री कार्यालयाला व शासकीय निवासस्थानी दिलेले दूरध्वनी मंत्री पदाचा कार्यकाळ संपल्यानंतर तात्काळ सामान्य प्रशासन विभागाकडे जमा करणे आवश्यक राहिल.

४. दूरध्वनी प्रस्ताव

अ) बृहन्मुंबईतील शासकीय कार्यालये व अधिकारी वर्गाच्या निवासी दूरध्वनीचे प्रस्ताव सामान्य प्रशासन विभाग व वित्त विभाग यांच्या मान्यतेने मंजूर करण्यात येतील.

ब) बृहन्मुंबई वगळता इतर जिल्ह्यातील कार्यालयातील दूरध्वनीचे प्रस्ताव त्या त्या विभागाच्या सचिवांनी मंजूर करावे. मात्र सर्व जिल्ह्यातील अधिकाऱ्यांचे निवासी दूरध्वनीच्या प्रस्तावांना सोबतच्या परिशिष्ट १ मधील प्रपत्रानुसार सामान्य प्रशासन विभाग व वित्त विभागाची मान्यता घेण्यात यावी.

क) असे प्रस्ताव विभागाच्या सचिवांच्या मान्यतेने परिशिष्ट १ मधील प्रपत्रातील संपूर्ण माहितीसह सामान्य प्रशासन विभागाकडे पाठवावे.

५. खाजगी दूरध्वनी सेवा

मंत्रालयातील इतर विभागाच्या अखत्यारीत असलेल्या कॉपर आधारीत दूरध्वनी लाईन या ऑप्टिकल फायबर लाईन रुपांतरीत करून घेण्याबाबत सामान्य प्रशासन विभाग परिपत्रक क्र.टिईएल-१०११/प्र.क्र.१०४/२०११/निवास-१, दि.१२ एप्रिल,२०२४ द्वारे सर्व मंत्रालयीन प्रशासकीय विभागांना सुचविण्यात आले आहे, असे असले तरी मंत्रालयीन कार्यालयाकरीता खाजगी दूरध्वनी सेवेची आवश्यकता असल्यास त्या बाबतच्या कार्यवाही साठी पुढीलप्रमाणे तरतूद करण्यात येत आहे.

“विहीत कार्यपद्धतीचा (निविदा/दरपत्रके) अवलंब करून खाजगी दूरध्वनी कंपनीची सेवा घेण्याबाबत होणा-या बचतीचा तुलनात्मक तक्त्यासह व समर्थनीय कारणांसह सविस्तर प्रस्ताव सादर करून सा.प्र.वि. व वित्त विभागाची मान्यतेने संबंधीत मंत्रालयीन प्रशासकीय विभागांनी निर्णय घ्यावा.”

६. विस्तार दूरध्वनी

अ. मंत्रालय व नवीन प्रशासन भवनामध्ये अंतर्गत संपर्क साधण्यासाठी मंत्रालयामध्ये इपीएबीएक्स यंत्रणा बसविण्यात आली असून मंत्रालयातील अधिकारी/कर्मचा-यांनी एकमेकांशी संपर्क साधताना शक्यतो विस्तार दूरध्वनीचाच वापर करावा.

ब. विस्तार दूरध्वनीचे स्थलांतर सामान्य प्रशासन विभागाच्या मान्यतेनंतरच करण्यात यावे. त्या प्रस्तावामध्ये दूरध्वनी स्थलांतरित करण्याचे कारण नमूद करावे.

क. मंत्री व राज्यमंत्री यांचे कार्यालय व निवासस्थान येथील दूरध्वनीच्या क्रमांकामध्ये कोणतेही बदल करावयाचे झाल्यास सामान्य प्रशासन विभागामार्फत करण्यात यावेत जेणेकरून या विभागाच्या अभिलेखावर असलेल्या दूरध्वनी क्रमांकामध्ये त्यांची नोंद घेता येईल व त्या दूरध्वनीची देयके वेळेवर भागविता येईल.

७. फॅक्स व संगणकाकरिता दूरध्वनी

अ. फॅक्स यंत्राकरीता स्वतंत्र दूरध्वनी मंजूर करता येणार नाही. उपलब्ध दूरध्वनीवरच फॅक्स यंत्र जोडण्यात यावे.

ब. ज्या सचिव किंवा तत्सम उच्च दर्जाच्या अधिका-यांना, त्यांच्या कार्यालयात केवळ एकच थेट दूरध्वनी उपलब्ध आहे व त्यावरच फॅक्सची सुविधा देण्यात आली आहे. त्यांना इंटरनेट सुविधेसाठी दुसरा थेट दूरध्वनी कार्यालयात मंजूर करण्यात यावा.

उपरोक्त प्रयोजनार्थ थेट दूरध्वनीसाठी होणारा खर्च हा त्या विभागाने कार्यालयीन खर्चाच्या शीर्षाखाली त्यांना मंजूर करण्यात आलेल्या उपलब्ध अनुदानातून भागवावा. मात्र दूरध्वनीसाठी वेळोवेळी निर्गमीत करण्यात आलेले सर्वसाधारण आदेश या दूरध्वनीबाबत सुद्धा लागू राहतील.

८. महाराष्ट्र शासनाचे मंत्रालयातील सचिव, प्रधान सचिव व अपर मुख्य सचिव व तसेच शासनातील इतर समकक्ष अधिका-यांना खालील अटीवर मोबाईल दूरध्वनी (भ्रमणध्वनी) उपलब्ध करून देण्यात येत आहे :-

१) मोबाईल दूरध्वनी (भ्रमणध्वनी) खरेदी करण्यासाठी होणारा खर्च रु.५,०००/- कमाल मर्यादेत असावा. सदर खर्च विभागाने त्यांच्या मंजूर अंदाजपत्रकातील “कार्यालयीन खर्च” या लेखाशीर्षाखाली करावा.

२) संबंधीत विभागाने मोबाईल दूरध्वनी खरेदी करण्यापूर्वी संबंधीत खात्यामधील कोणताही एक लॅंडलाईन दूरध्वनी महानगर टेलिफोन निगमकडे किंवा तत्सम प्राधिकरणाकडे प्रत्यार्पित करावा.

३) मोबाईल दूरध्वनीवरील होणारा मासिक खर्च हा लॅंडलाईन फोनच्या सरासरी खर्चापेक्षा अधिक नसावा.

४) लॅंडलाईन दूरध्वनीची देयके ज्याप्रमाणे शासकीय विभागाकडून मंजूर केली जातात त्याच धर्तीवर मोबाईल दूरध्वनीबाबत देयके संबंधीत विभागांनी मंजूर करावीत. क्वचित प्रसंगी संबंधीत अधिका-याने मोबाईल दूरध्वनीचे देयक स्वतः अदा केल्यास त्याची प्रतिपूर्ती संबंधीत विभागाने तात्काळ करावी.

९. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in करण्यात आला असून त्याचा संगणक सांकेतांक २०२५०१२९१६१७०८४६०७ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(दे.सां.भगुरे)

अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन.

प्रति,

१. मा.मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
२. मा.उपमुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
३. सर्व मा.मंत्री/राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.

४. मुख्य सचिव, महाराष्ट्र शासन, मंत्रालय, मुंबई.
५. सामान्य प्रशासन विभागाचे सर्व सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
६. महालेखापाल-१ (लेखा व अनुज्ञेयता) महाराष्ट्र, मुंबई.
७. महालेखापाल-१ (लेखा परीक्षा) महाराष्ट्र, मुंबई.
८. अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई.
९. सर्व मंत्रालयीन विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
१०. निवडनस्ती.

नमुना-१

प्रति,

सह सचिव,
सामान्य प्रशासन विभाग (निवास-१)
मंत्रालय, मुंबई-३२.

मा.मुख्यमंत्री/ मा.उपमुख्यमंत्री/ मा. मंत्री/मा. राज्यमंत्री/मुख्य सचिव व सा.प्र.वि. चे सचिव कार्यालयाला खालील माहिती प्रमाणे दूरध्वनी संच आवश्यक आहेत, त्याची पूर्तता करण्यात यावी, ही विनंती.

१.	मा.मुख्यमंत्री/ मा.उपमुख्यमंत्री/ मा. मंत्री/मा. राज्यमंत्री/मुख्य सचिव व सा.प्र.वि. चे सचिव महोदयांचे कार्यालय	:
२.	दूरध्वनी संच आवश्यक अधिका-यांचे नाव व पद	:
३.	आवश्यक दूरध्वनी संच	:
४.	दूरध्वनी संच मॉडलचे नाव	:

कार्यालय प्रमुखाची स्वाक्षरी व शिक्का

परिशिष्ट-१

प्रपत्र

अ.क्र.

१. कार्यालयाचे/विभागाचे नाव व कोणत्या अधिका-यांसाठी :
दूरध्वनीची मागणी आहे
२. त्या कार्यालयात/विभागात एकूण किती थेट दूरध्वनी आहेत व :
त्यांचे वैयक्तिक वाटप
३. सध्या असलेल्या दूरध्वनीतून एक दूरध्वनी अधिका-यांस वापरता :
येत नाही का ?
४. सदर प्रस्तावाचे परिक्षण करताना या शासकीय आदेशातील सर्व :
मुद्दे विचारात घेतले आहेत का?
५. प्रस्तावाचे समर्थन करणारे मुद्दे :
६. अधिका-यांची वेतनश्रेणी :
७. दूरध्वनीचा अंदाजे खर्च :
आवर्ती खर्च :
अनावर्ती खर्च :
८. सदर खर्चाची तरतूद अंदाजपत्रकात केली आहे का ? :
९. प्रस्तावित दूरध्वनीचे खालील बाबनिहाय संपूर्ण समर्थन :
अ. अधिका-यांचे कामाचे स्वरूप :
ब. कार्यालयीन वेळेनंतर किती अधिका-यांस निवासस्थानी संपर्क :
साधावा लागतो व कोणास
(निवासी दूरध्वनीच्या प्रस्तावाच्या संदर्भात)
क. सध्या संपर्कतेची वारंवारता किती आहे :
१०. जर अधिका-याचे पद नव्याने निर्माण झालेले नाही तर त्याच्या :
पूर्वाधिका-यास दूरध्वनी होता का ?
जर असेल तर त्याचा वापर निश्चित आता कोठे होत आहे ?
जर नाही तर आतापर्यंत दूरध्वनीची आवश्यकता का नव्हती ?
११. पद नव्याने निर्माण होत असेल तर त्या शासन निर्णयाची प्रत :
सोबत जोडावी.
१२. दूरध्वनी कोणत्या कॅटेगरीखाली घेण्याचे प्रस्तावित आहे याचे :
समर्थन
अ) जनरल कॅटेगरी
ब) ओआयटी कॅटेगरी
१३. अशा प्रकारच्या इतर कार्यालय/अधिका-यांस दूरध्वनी देण्यात :
आले आहेत का ?
१४. इतर काही मुद्दे व अभिप्राय :